

Розуміння інформаційно-психологічної безпеки, як стану захищеності особистості, всіляких соціальних груп і об'єднань людей від дій, здатних проти їх волі і бажання змінювати психічні стани і психологічні характеристики людини, модифікувати її поведінку і обмежувати свободу вибору, привело до необхідності переосмислення підходів до ролі спілкування, комунікації, інформаційної взаємодії, а також ряду інших соціально-психологічних процесів, що відбуваються у суспільстві. Вагоме місце займає комплексна оцінка результатів соціологічних досліджень, та впорядкування їх у хронологічній послідовності, що у свою чергу надає можливість об'єктивно зрозуміти ситуацію, знайти істину, спробувати встановити авторів сценаріїв подій.

Наявність великої кількості інформації у період соціально-політичної нестабільності, дає більше можливості, щоб в ній зорієнтуватися; відслідковування потоку новин – допомагає зберегти психологічне здоров'я військовослужбовців. Кожному правоохоронцю під час виконання завдань служби по охороні громадського порядку, необхідно зберігати здоровий глузд і не піддаватись емоціям, а також виробляти своє персональне відношення до того, що відбувається. Водночас, стирання персональної відповідальності призводить до безпорядків та внутрішнім конфліктам. Основна проблема соціально-політичної кризи, яка мала місце – це відсутність особистості, яка перетворила би емоції і переживання натовпу в необхідну конструктивну форму і могла б висунути ясні розумні вимоги (відсутня комунікація між сторонами конфлікту). Як в кожній медалі є зворотна сторона, так і в даному випадку є така. Без постійного інформаційного контакту неможливий повноцінний розвиток людини і нормальне функціонування суспільства.

Шевченко Т.В.,

ад'юнкт кафедри оперативно-пошукової роботи та документування факультету підготовки кадрів спеціальних підрозділів НАВС

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОВЕДЕННЯ ЛЕГЕНДОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

В оперативно-розшуковій діяльності легендоване спілкування між оперативним працівником та джерелом являє собою процес взаємного оцінювання, обміну інформації та взаємодії, в якому оперативний працівник виконує чужу соціальну роль, використовуючи легенду та

несправжні імітаційні засоби, здійснює маніпулятивний вплив на співрозмовника з метою отримати необхідну інформацію для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності.

Проаналізувавши праці таких вчених, як Д.О. Александров, С.В. Асямов, Ю.Б. Ірхін, В.Г. Крисько, С.Д. Максименко, П.Я. Пригунов та інших, нами було зроблено висновок, що на сьогодні у вчених бракує одностайності в поглядах на питання змісту та структури професійної психологічної підготовки працівників оперативних підрозділів. У кожного з них своє розуміння мети та кінцевого результату її застосування. Однак, не зважаючи на це, видається логічним, що таким результатом слід вважати психологічну готовність людини до роботи у конкретному підрозділі ОВС.

Психологічну готовність до проведення легендованого спілкування працівниками оперативних підрозділів варто розуміти як усталений стан психіки людини, що дозволяє ефективно виконувати оперативно-розшукові заходи, будувати соціальну взаємодію з колегами на засадах взаємоповаги та взаєморозуміння, забезпечувати приховування в побуті своєї професійної діяльності.

Її зміст охоплює чотири взаємопов'язані складники: мотиваційний, емоційно-вольовий, психофізіологічний та інтелектуальний, які становлять основу формування та успішного застосування професійних умінь і навичок. Базовим з яких має бути усвідомлення можливості реалізації власних потреб (матеріальних і духовних) через професійну діяльність. При цьому необхідно, щоб мотиви оперативного працівника збігалися з високим соціальним, гуманістичним призначенням оперативно-розшукової діяльності. Адже якщо інтереси, переконання, ідеали та установки цього працівника суперечать призначенню ОРД і кримінального процесу, то професійна діяльність перетворюється на «відбування повинності» та засіб забезпечення матеріального добробуту. Урешті-решт це може призвести до використання службового становища для досягнення деструктивних цілей, зловживань і зради. Мотиваційна готовність перебуває у щільному зв'язку з емоційно-вольовою, що об'єктивно зумовлено психофізіологією людини. Сильна мотивація сприяє мобілізації вольових зусиль для виконання завдань оперативно-службової діяльності, а досягнення бажаних результатів приводить до виникнення позитивних емоцій.

Психологічна готовність до проведення легендованого спілкування працівниками оперативних підрозділів є важливою й зважаючи на значні емоційні навантаження, які виникають під час її здійснення та ряд психологічних проблем, з якими може стикатися оперативний працівник. Серед них:

негативний вплив конспірації на психіку оперативних працівників на роботі та в побуті;

набуття та ефективне використання працівником знань, умінь і навичок проведення легендованого спілкування, а також паралельне застосування інших методів, заходів оперативно-розшукової діяльності;

зберігання і тримання в пам'яті великого обсягу інформації, яку необхідно швидко аналізувати;

необхідність адаптації та втілення наукових досягнень у практичну діяльність оперативних підрозділів по здійсненню легендованого спілкування, зокрема щодо врахування психічних станів людини, адаптації досягнень статевої та вікової психології, зважання на психічні властивості особистості;

установлення психологічного контакту з особами, що використовуються як джерела інформації, налагодження з ними довірчих стосунків і проведення спеціальних бесід, із застосуванням досягнень сучасної психологічної науки (ті самі прийоми і способи їх налагодження у разі застосування до різних людей можуть мати різні, а то й протилежні результати, тому особливого значення набувають знання про індивідуальні особливості осіб);

негативний вплив на мотивацію професійної діяльності, недостатнє матеріального забезпечення, неналежний соціальний захист оперативних працівників, відсутності зв'язку між старанністю працівника, результатами його роботи та системою стягнень і заохочень.

Суцільний вплив комплексу вказаних негативних чинників, а також тривале переживання таких емоцій, як горе, гнів, страх, сум тощо спричиняє зниження інтелектуального рівня, здатності адекватно реагувати та події та приймати правильні рішення, перешкоджає ефективному спілкуванню, що в свою чергу може призвести до нервового зриву, депресивного стану, започаткування професійної деформації. І щоб звести його до мінімуму, на нашу думку, на допомогу мають прийти сучасні досягнення науки у галузі психології управління персоналом.

Усі викладені проблеми можна вирішувати шляхом вивчення професійної психологічної підготовки. Адже професійна психологічна підготовка – це цілеспрямований процес формування та розвитку особистісних якостей і властивостей працівника, які б відповідали вимогам оперативно-службової діяльності і забезпечували її ефективне виконання. Завдяки її проведенню можна досягти таких завдань, як: формування впевненості в собі оперативного працівника у будь-яких ситуаціях (в тому числі й екстремальних); формування психологічної стійкості щодо впливу характерних для оперативно-службової діяльності психотравмуючих чинників; виховання гармонійно розвинутих вольових

якостей (цілеспрямованість, наполегливість, самостійність, сміливість, витривалість та ін.); розвиток професійно-психологічної орієнтованості особистості.

Окремого розгляду під час професійної психологічної підготовки потребує розгляд легенд та застосування документів, за допомогою яких здійснюється прикриття оперативного працівника (несправжніх імітаційних засобів).

Таким чином, завдання, які стоять перед оперативним працівником, котрий здійснює легендоване спілкування, зумовлюють необхідність особливої підготовки. Адже йому одночасно доводиться зосереджувати увагу і на виконанні ролі і на тактиці встановлення довірчих стосунків, і на отриманні потрібної інформації, і на зашифрованні інтересу до цікавлячого об'єкта.

Через це, для вдалого здійснення легендованого спілкування працівникам оперативних підрозділів необхідно мати достатній рівень не тільки професійної психологічної підготовки, а й бути обізнаним у юридичних, оперативно-тактичних, технічних та соціально-географічних сферах.

Шмерецький Є.Є.,

здобувач кафедри юридичної психології НАВС

ПРОБЛЕМА ІНТУЇЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО

Вперше припущення про можливість використання інтуїції в діяльності працівника правоохоронних органів, а саме слідчого було, зроблено А.Р. Ратиновим в статті «Про слідчу інтуїцію» в 1958 році. Головна думка А.Р. Ратина полягала в наступному: «інтуїція доповнює активну діяльність свідомості, перевіряється логікою, підкріплюється доказами та в межах найсуворішої законності може грати позитивну роль». Ця ж думка знайшла своє підтвердження в працях Д.П. Котова, Г.Г. Шиханцева, Г.А. Зорина, Р.С. Белкина. Так, наприклад Д.П. Котов та Г.Г. Шиханцев підкреслювали, що інтуїтивною догадкою процес доказування не закінчується, так як за останньою...повинне слідувати обґрунтування та перевірка достовірності отриманого знання, що неможливо без використання логічних висновків. Тому для доказування є значущою тільки інтуїція, перетворена в чітко сформульовані поняття та положення, коли її можна проаналізувати та логічно пов'язати з подальшими дискурсивними конструкціями.